

NEZMYSELNOSŤ SÚČASNÉHO FINANČNÉHO SYSTÉMU

David Sulík

„Hneď na začiatku treba uviesť, že na finančnom trhu sa žiadne materiálne hodnoty nevytvárajú, iba niekto bohatne a niekto v rovnakej miere chudobnie. Finančný svet je neviditeľný svet, v ktorom dochádza k silnému prerozdeľovaniu bohatstva a chudoby medzi ľuďmi. Niekto zarobí a niekto iný stratí. Finančný trh prehľbuje rozdiely medzi chudobnými a bohatými. Tým, že niekto na finančnom trhu chudobnie, zvyšuje sa ekonomická aktivita. Úlohou finančného trhu je stimulovať ekonomickú aktivitu. Všeobecne sa predpokladá, že za všetkou ekonomickou aktivitou stoja peniaze. V kapitalizme sa všetko meria peniazmi. Ten, kto má peniaze, má aj politickú moc. Peniaze a politická moc vyvolávajú závisť a túžbu po ešte väčšom bohatstve a po ešte väčšej politickej moci. Čím väčšia suma peňazí, tým väčší záujem ľudí časť z nich dostať. Prostredie na finančnom trhu je možné opísať ako prostredie, kde sa podrezávajú krky. Veľakrát ide skutočne o život. Na finančnom trhu je zbytočné hovoriť o etike. Tá tu neexistuje, alebo je predstieraná.“

Toto nie sú slová nejakého marxistického filozofa, ale citácia zo 650 stránkovej knihy „Finanční trhy a investování“, obsiahlej a komplexnej učebnice moderného finančnictva, ktorej autorom je Prof. Ing. Josef Jílek CSc. Pán Jílek je expert Českej národnej banky, profesor na VŠE v Prahe a autor niekoľkých desiatok odborných publikácií o derivátoch, riadení finančného rizika a účtovania finančných operácií. Je to človek s dlhoročnou životnou skúsenosťou a s veľkými znalosťami z oblasti finančnictva. Sám Jílek sa nehlási k žiadnej pravicovej alebo ľavicovej ideológii, ale považuje sa za ekonóma zdravého sedliackeho rozumu, ktorý po dlhoročných praktických skúsenostiach v bankovníctve a systematickom štúdiu všetkých existujúcich ekonomických teórií a modelov, dospel k tomuto názoru. Na oficiálnom seminári pre pracovníkov bánk z ČR a SR (v júni 2009 v Prahe), na ktorom som sa zúčastnil za Národnú banku Slovenska, sme všetci boli ohromení priamosťou a otvorenosťou názorov významného predstaviteľa doteraz hlavného prúdu oficiálnej ekonómie. Jasne vyslovil názor o tom, že moderné finančnictvo v súčasnej podobe je pyramídová hra. K tomu ešte dodal, že ako racionálne uvažujúci pragmatik dlho neveril konšpiračným politickým a ekonomickým teóriám o sprisahaniach a tajných zámeroch mocenských elít ovládať a manipulovať svet. Ale dnes po hlbšom pochopení fungovania finančného systému a zaznamenaní niektorých zvláštnych a neveriteľne presne načasovaných zásahov uskutočnených v ekonomike politikmi alebo bankármi, sa k tomu prikláňa už na 50%. Pre mňa neboli tieto Jílkové zistenia až tak objavné, ale pre ostatných to bol skoro šok - že takto otvorene sa o všetkom, čo bolo predtým tabu, hovorí už aj medzi oficiálnymi ekonómami. Pán Jílek mi tak z pozície „oficiálnych“ ekonómov potvrdil vlastné zistenia ohľadom aktuálnych ekonomických a spoločenských problémov dnešného radikálne sa meniaceho sveta, a hlavne ohľadom podstaty celého diania okolo hospodárskej krízy.

Hospodárska kríza je v prvom rade krízou morálky. Na začiatku krízy stála chamtivosť. Podľa niektorých predstaviteľov, hlavne amerických ekonomických škôl,

je chamtivosť výborná, je dokonca hnacím motorom moderného kapitalizmu. Čo k tomu dodať, keď na vysokých ekonomických školách vyučovali študentov učitelia s takýmito názormi, medzi nimi aj mnohí nositelia Nobelových cien za ekonomiku. Nesmieme sa čudovať, aký typ ekonómov potom celé desaťročia pôsobí v našom hospodárskom živote. Základnou chybou týchto ekonomických škôl je, že hlavné slovo v nich nemajú filozofi -humanisti, ktorí za hlavný cieľ hospodárskeho snaženia považujú vývoj človeka a spoločnosti k múdrosti, ale účtovníci -matematici, pre ktorých je svet len suma abstraktných čísel.

Kríza je dobrým príkladom a východiskovým bodom nášho uvažovania, na ktorom si môžeme pekne ukázať, ako štruktúra súčasného finančného systému a ekonomiky vôbec funguje, či funguje dobre, a porozmýšľať nad možnými alternatívami tohto systému. Veľký význam hospodárskej krízy vidím práve v tom, že veľa ľudí, a nielen ekonómov, sa prebudilo z hypnotického spánku a začali sa pýtať, čo sa vlastne deje, prečo tento systém odrazu nefunguje. Sú to len bežné problémy kapitalistického hospodárstva, cykly, ktoré sa striedajú, alebo je to systémová chyba? Každopádne, úvaha nad hospodárskou krízou nám poodhalí len jednu rovinu problému.